

daňovým únikům

MÍRA FINANČNÍHO TAJEMSTVÍ ZŮSTÁVÁ STÁLE VYSOKÁ

Co mají mnohé české korupční případy společného? Daňové ráje a přílišné finanční tajemství.

Několik příkladů pro ilustraci. Manažeři Mostecké uhelné společnosti (MUS) v pochybné privatizaci vyvedli přes neprůhledné společnosti kolem 13 miliard korun do švýcarských bank. 17 haléřů z každého lístku v pražské MHD skrytě odcházelo netransparentní firmě na Britské panenské ostrovy. Škoda Plzeň s neprůhlednou vlastnickou strukturou přestěhovala své sídlo na Marshallovy ostrovy. Lesy Hluboká nad Vltavou s již dříve nejasnými vlastníky koupila firma z Panamy.

Ačkoliv daňové ráje v poslední době budí stále větší pozornost veřejnosti i politiků, tento problém přetrvává. Index finančního tajemství ukazuje země, včetně evropských, které stále umožňují přílišné finanční tajemství a tím často i korupci.

Index finančního tajemství 2013

Index finančního tajemství¹ (FSI, anglicky Financial Secrecy Index) ukazuje, nakolik jednotlivé země umožňují, aby firmy či jednotlivci skrývali svoji identitu, anebo skryli své finanční prostředky před finančními úřady či policií.

„Země finančního tajemství“ (secrecy jurisdictions) na seznamu FSI jsou charakteristické vysokou mírou ochrany údajů bankovních klientů, umožňují anonymní vlastnictví firem nebo nejsou ochotny spolupracovat s ostatními zeměmi v oblasti daní a financí (např. prostřednictvím výměny informací). Tím přispívají ke zvyšování globální finanční netransparentnosti, která usnadňuje praní špinavých peněz a korupci. I když řada zemí na indexu FSI patří i mezi daňové ráje, vysoká míra finančního tajemství nemusí nutně znamenat nízké či nulové daně. Autoři² FSI vychází z přesvědčení, že finanční tajemství má negativní dopady na většinu lidí, ať už žijí v bohatých nebo chudých zemích (viz níže). Předpokládají, že detailní identifikace kritérií, která k finančnímu tajemství přispívají, a vyčíslení finančního tajemství umožňující porovnání jednotlivých zemí, přispěje, například skrze tlak veřejnosti, k jeho snížení.

Při výpočtu hodnot pro jednotlivé země FSI kombinuje *Skóre tajemství* (Secrecy score) a *Skóre velikosti* (Global Scale Weight). Čím vyšší je celkové skóre, tím větší měrou daná země přispívá ke globálnímu finančnímu tajemství.

Skóre tajemství představuje kvalitativní část indexu. Je založeno na posouzení konkrétních praktik, zákonů a dalších regulací ve finanční oblasti. V rámci této části je hodnoceno 49 jednotlivých indikátorů, které jsou rozděleny do 15 skupin (např. bankovní tajemství, výměna informací a podobně). Čím vyšší je skóre v této oblasti, tím vyšší míru finančního tajemství daná země nabízí.

Skóre velikosti je založeno na kvantitativním hodnocení zemí. Jde o posouzení, jak velký podíl z celkového globálního objemu finančních služeb připadá na danou zemi. Neexistují přesné statistiky, tato část indexu tak vychází z odhadu exportu finančních služeb. Čím vyšší je skóre velikosti, tím významnějším poskytovatelem finančních služeb je daný stát.

Tabulka níže nabízí výsledky Indexu finančního tajemství (FSI) pro rok 2013 pro prvních 15 zemí³.

Tabulka 1: Země s nejvyšší mírou finančního tajemství dle měření FSI za rok 2013

Pořadí	Jurisdikce	Skóre tajemství (Secrecy score)	Skóre velikosti (Global scale Weight)	Index finančního tajemství (Financial Secrecy index)
1	Švýcarsko	78.4	0.04915570	1765
2	Lucembursko	66.53	0.12049480	1454
3	Hongkong	71.73	0.04205570	1283
4	Kajmanské ostrovy	69.93	0.04693710	1234
5	Singapur	70.33	0.04280120	1217
6	Spojené státy americké	58.4	0.22585800	1213
7	Libanon	78.87	0.00354200	748
8	Německo	59.47	0.04325970	738
9	Jersey	75.4	0.00263010	592
10	Japonsko	60.83	0.01184560	513
11	Panama	73.4	0.00189800	490
12	Malajsie	79.53	0.00082450	472
13	Bahrajn	72.3	0.00181690	461
14	Bermudy	79.87	0.00061110	432
15	Guernsey	67.4	0.00256930	419

Výsledky FSI ukazují, že mezi nejvýznamnější přispěvatelé k finančnímu tajemství kromě malých ostrovních států (jako Kajmanské ostrovy nebo Jersey), potvrzujících stereotypní představy o daňových rájích, patří i některé velké a rozvinuté ekonomiky (včetně Švýcarska a Spojených států amerických).

FSI dále potvrzuje, že země nelze jednoduše rozdělit na ty, které finanční tajemství poskytují a na ty, kde se s ním prakticky nesetkáme. O finančním tajemství je proto vhodnější přemýšlet jako o škále, na kterou lze umístit všechny země. Jinými slovy, v každé zemi se lze setkat s vyšší či nižší mírou finančního tajemství.

¹ Jazyková poznámka: možná by bylo vhodnější překládat FSI jako Index finanční netransparentnosti. V tomto textu se však raději držíme doslovného překladu z angličtiny.

² Index finančního tajemství (FSI) vydává od roku 2009 nevládní organizace Tax Justice Network.

³ Autor tohoto článku představuje Index finančního tajemství (Financial Secrecy Index - FSI) včetně nových výsledků pro Českou republiku, přičemž tento index i výsledky jsou společným dílem skupiny autorů Indexu finančního tajemství. Autoři, spolupracující instituce a podporovatelé i metodologie FSI jsou detailně popsány na webové stránce (www.financialsecrecyindex.com) nebo v související publikaci (Cobham et al. 2013).

Index finančního tajemství pro Českou republiku

Zde prezentujeme první výsledky FSI pro Českou republiku, které ukazují český příspěvek ke globálnímu finančnímu tajemství a umožňují srovnání s ostatními zeměmi.

Česká republika nebyla součástí hlavního hodnocení FSI pro rok 2013, ale pro výpočty byla využita stejná metodologie jako u 82 zemí zahrnutých do FSI⁴. V příloze (Tabulka 3) nabízíme rozšířený

seznam výsledků jurisdikcí zařazených do FSI i výsledky dodatečně hodnocených zemí včetně České republiky.

Tabulka níže ukazuje detailní výsledky FSI pro Českou republiku a srovnává je s výsledky zemí, které se v FSI umístily na prvních pěti místech. Obsahuje nejen celkové skóre finančního tajemství a výsledky dvou základních komponent (skóre tajemství a skóre velikosti), ale umožňuje porovnat i výsledky v 15 oblastech, které přímo ovlivňují míru finančního tajemství v dané zemi⁵.

Tabulka 2: FSI pro Českou republiku a srovnání se zeměmi s nejvyšší mírou finančního tajemství

	Česká republika	Švýcarsko	Lucembursko	Hongkong	Kajmanské ostrovy	Singapur
Index finančního tajemství (Financial Secrecy Index, FSI)	67	1765	1454	1283	1234	1217
Skóre tajemství (Secrecy score)	47.73	78.4	66.53	71.73	69.93	70.33
Skóre velikosti (Global Scale Weight)	0.023683	0.049156	0.120495	0.042056	0.046937	0.042801
Bankovní tajemství (Bank Secrecy)	0.5	0.37	0.3	0.44	0.5	0.36
Výsledky v 15 hodnocených oblastech finančního tajemství						
Registr trustů a nadací (Trust and Foundations Register)	0.75	0	0.25	0.5	0.5	0.5
Recorded Company Ownership (Záznamy o vlastnictví firem)	0	0	0	0	0	0
Public Company Ownership (Veřejné vlastnictví firem)	0	0	0	0.2	0	0
Public Company Accounts (Veřejné účty firem)	0	0	1	0	0	0
Country-by-Country Reporting (Účetnictví za jednotlivé firmy)	0.5	0	0.5	0.1	0	0
Fit for Information Exchange (Výměna informací)	1	0	0	0	0	0
Efficiency Tax Administration (Efektivní správa daní)	1	0	0.4	0	0	0.2
Promoting Tax Evasion (Podpora daňových úniků)	0	0	0.2	0	0	0
Harmful legal vehicles (Škodlivé právní formy)	0.5	0.5	0	0.5	0	0.5
Anti-Money Laundering (Proti praní špinavých peněz)	0.49	0.61	0.35	0.58	0.68	0.69
Automatic Information Exchange (Automatická výměna informací)	1	0	0	0	1	0
Bilateral Treaties (Bilaterální smlouvy)	0.98	0.17	0.5	0.33	0.5	0.54
International Transparency Commitments (Mezinárodní transparentní závazky)	0.4	0.8	0.8	0.8	0.4	0.8
International Judicial Cooperation (Mezinárodní soudní spolupráce)	0.72	0.79	0.72	0.79	0.93	0.86

⁴ Data pro Českou republiku byla sebrána pro potřeby *Commitment to Development Index*, který měří jak moc a jakým způsobem Česká republika pomáhá chudým zemím. Více informací o tomto indexu lze najít na www.cgdev.org/initiative/commitment-development-index/index.

⁵ U těchto indikátorů je obrácená stupnice hodnocení, tzn., že hodnoty blízké se 1 znamenají vyšší transparentnost, 0 odpovídá nejvyššímu stupni finančního tajemství v dané oblasti.

Tabulka výše ukazuje, v čem se Česká republika liší od prvních pěti zemí: téměř ve všem. České skóre tajemství je výrazně nižší oproti prvním pěti zemím finančního tajemství (minimálně téměř o dvě desítky) a stejně tak je tomu se skóre velikosti (minimálně téměř na polovinu). Při zařazení do původního FSI by se Česká republika umístila na 66. místě, zhruba na úrovni Dánska.

Celkově je tedy příspěvek České republiky ke globálnímu finančnímu tajemství relativně malý. To však neznamená, že nejsou oblasti, v nichž by se Česká republika nemohla zlepšit. Červená barva v tabulce značí oblasti, ve kterých si i oproti některým z pěti největším přispěvatelům k finančnímu tajemství nevedeme dobře. Jde zejména o transparentnost záznamů o vlastnictví a účetnictví firem. Naopak zeleně jsou v tabulce označeny oblasti, v nichž si vedeme relativně velmi dobře (výměna informací, bilaterální smlouvy). To však neznamená, že se situace nemůže změnit. Například zavádění různých potenciálně škodlivých právních úprav, včetně některých částí nového občanského zákoníku, může výsledky České republiky zhoršit. I proto se vyplatí sledovat, jak si ČR v rámci FSI vede.

Dopady přílišného finančního tajemství

Země finančního tajemství umožňují osobám a firmám ze zahraničí uskutečňovat finanční operace, které jsou často spojeny s více či méně legálními aktivitami. Jedná se zejména o daňové úniky a vyhýbání se placení daní, korupci, pašování zbraní, drog a lidí. Do určité míry může mít finanční tajemství i pozitivní přínosy, ale FSI upozorňuje především na ty negativní, které převažují.

Vysoká míra finančního tajemství přispívá k legálním i nelegálním finančním únikům, které mohou a často mají negativní dopad ve třech oblastech:

- 1) Snižování vládních daňových příjmů.
- 2) Snižování prostředků pro soukromé investice.
- 3) Zhoršování institucionálního prostředí.

Zejména dopady na institucionální prostředí, které zahrnují oslabování státních institucí a umožnění korupčního chování, lze označit za nejzávažnější.

Finanční tajemství má negativní vliv na Českou republiku, chudé země a lidi žijící kdekoli ve světě. Chudé země bývají zasaženy více než ty bohaté. Zdroje příjmů státního rozpočtu jsou v jejich případě značně omezené. Daňové úniky tak v poměru k celkovému rozpočtu tvoří daleko vyšší podíl, než je tomu v případě bohatých zemí. Nedostatek prostředků v důsledku daňových úniků, k němuž přispívají země s vysokou mírou finančního tajemství, má v nejchudších zemích mnohem závažnější projevy.

Chudé země nemají tak silné administrativní a právní kapacity na boj s korupcí nebo daňovými úniky. A nemají ani tak silné slovo v mezinárodních ani bilaterálních vyjednáváních o výměně informací nebo daňových smluv. Přitom právě pro chudé země by daňové příjmy chybějící kvůli finančnímu tajemství mohly znamenat největší přínos.

Závěr a doporučení

Proto doporučujeme přispět ke snížení finančního tajemství a zvýšení transparentnosti ve finanční oblasti u nás i v zahraničí a navrhuje:

- Zvýšit transparentnost a snížit finanční tajemství poskytovaného Českou republikou. FSI nabízí konkrétní možnosti zlepšení. V případě České republiky je relevantní zejména úplnější a transparentnější zveřejňování firemních informací (např. skutečných vlastníků, ale i výše odvedených daní ad.).
- Přispět k tlaku na mezinárodní úrovni a prostřednictvím Evropské unie a OECD tlačit na snížení globálního finančního tajemství v daňových rájích a dalších zemích finančního tajemství. FSI ukazuje na země, u nichž by zlepšení mělo největší dopad na celkové globální finanční tajemství.

Příloha

Tabulka 3: Výsledky vybraných zemí* hodnocených v rámci Indexu finančního tajemství (FSI) pro rok 2013 včetně výsledků pro Českou republiku a pro některé další dodatečně hodnocené jurisdikce

Pořadí	Jurisdikce	Skóre tajemství (Secrecy score)	Skóre velikosti (Global Scale Weight)	Index finančního tajemství (Financial Secrecy Index)
1	Švýcarsko	78.4	0.04915570	1765
2	Lucembursko	66.53	0.12049480	1454
3	Hongkong	71.73	0.04205570	1283
4	Kajmanské ostrovy	69.93	0.04693710	1234
5	Singapur	70.33	0.04280120	1217
6	USA	58.4	0.22585800	1213
7	Libanon	78.87	0.00354200	748
8	Německo	59.47	0.04325970	738
9	Jersey	75.4	0.00263010	592
10	Japonsko	60.83	0.01184560	513
....				
56	Španělsko	35.6	0.01504470	111
57	Ghana	66.33	0.00005340	110
	Slovensko **	62.07	0.009519	109
58	Curacao	76.83	0.00001290	106
59	Americké Panenské ostrovy	69.4	0.00002910	103
...				
64	Malta	43.87	0.00079000	78
65	Svatá Lucie	84.4	0.00000138	67
	Česká republika**	47.73	0.0236827	67
66	Dánsko	32.6	0.00604640	63
	Polsko**	38.07	0.1382692	61
67	Antigua and Barbuda	80	0.00000165	60
68	San Marino	80.13	0.00000155	60
...				
71	Švédsko	32.4	0.00439520	56
72	Maďarsko	40.47	0.00056050	55
...				
80	Sv. Kryštof a Nevis	79.57	0.00000005	18
81	Nauru	78.93		
82	Montserrat	74.47		

* kompletní seznam všech hodnocených zemí je dostupný na www.financialsecrecyindex.com

** tyto státy nejsou součástí hlavního hodnocení FSI, výsledky byly dopočítány za použití stejné metodologie FSI.

Informační list je výstupem společného evropského projektu s názvem *(Ne)legální úniky kapitálu*, jehož se účastní tyto organizace:

Míra finančního tajemství zůstává stále vysoká

Autor: Petr Janský

Petr Janský je ekonom, přispívající analýzami a doporučeními k zlepšení veřejných politik a tak životních podmínek u nás i v zahraničí. Absolvent Univerzity Karlovy a University of Oxford. Specializuje se na mezinárodní a rozvojovou ekonomii a veřejné finance. Zkušenosti má ze soukromého, veřejného i neziskového sektoru a spolupracoval s řadou mezinárodních organizací. Radil jak zlepšit veřejné politiky vládě (pracovní skupiny NERV), krajům (ERAK) i občanské společnosti (Česko hledá budoucnost). Přednáší ekonomii a hospodářskou politiku na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Podílí se na vývoji indexů hodnotící české veřejné zakázky (zIndex), daňové ráje (Financial Secrecy Index) a bohaté země (Commitment to Development Index). Do veřejné diskuze se zapojuje prostřednictvím médií včetně blogů na IHNED.cz a PetrJansky.cz.

Vydal: Glopolis, Praha 2013
Glopolis, o.p.s.
Soukenická 23
110 00 Praha 1
Tel./fax: +420 272 661 132
www.glopolis.org

Glopolis je nezávislé analytické centrum se zaměřením na globální výzvy a příslušné odpovědi České republiky a EU. Ve spolupráci s těmi, kteří utvářejí politiku, byznys a veřejné mínění, je naším dlouhodobým cílem zlepšit politickou kulturu a přispět k přechodu na chytrou ekonomiku, k energetické a potravinové zodpovědnosti. Více informací na www.glopolis.org.

Vznik publikace byl podpořen z prostředků Evropské unie a České rozvojové agentury Ministerstva zahraničí ČR. Za její obsah je zodpovědné analytické centrum Glopolis. Obsah publikace nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů. Více na www.europa.eu a <http://www.czda.cz/>.